

Lesja Sau og Geit

V/Nestleder Gaute Romslo

2665 Lesja

Fylkesmannen i Oppland

Lesja 07.04.2017

Postboks 987

2604 Lillehammer

Høringsuttalelse til vern av tidligere Hjerkinnskytefelt

Uttalelsen gjelder både for høringsfristen, verneplan den 7. April og forskriften den 24 April.

Viser til høring Forskrift om Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, Sundal, Nesset, Oppdal, Lesja og Dovre kommuner, Møre og Romsdal, Sør – Trøndelag og Oppdal fylker.

Nedenfor kommer et samla innspill fra flere faglag, fylkeslag fra Lesja og Dovre, samt Oppland Sau og Geit. Faglagene har drøfta høringsdokumentene i fellesskap og kommet frem til at vernealternativ 2. er det beste alternativet i forhold til å ivareta landbrukshensyn, herunder beitebruk og lovpålagt tilsyn m.m.

I konsekvensutredningen for landbruket som er blitt utført av østlandsforskning, ved Hans Olav Bråtå, står det at landbruket er en viktig næring i Lesja og Dovre.

Utredningsområdet ligger i 2 statsallmenninger, Dovrefjell og Dalsida statsallmenning og Hjerkinns utmåling. Beiteretten reguleres av Fjellogen §2 som omhandler hvem som har rett til allmenningsbruk, mens § 15 omhandler selve beiteretten. Medlemmene har ikke beiterett i Hjerkinnsutmåling men utøver streifbeite. «Streifbeite» er et begrep der beite utøves over eiendom grensene. Forholdet til ettersyn og sanking kan forbedres ved å forlenge LV området ved Grisungen å tilrettelegge for beitebruk i tråd med de avbøtende tiltak som fremkommer av KU for landbruk. Konsekvensutredningen bør vektlegges.

Datoene knyttet til bruk av veiene som er beskrevet i forskriftene skal inn i **forvaltningsplan**. Disse datoene er lite ønskelig, da det er usikkert når beitebrukerne i området er ferdig med sanking. Sanking er normalt sett over før disse datoene, men det kan bli igjen enkelt dyr som må hentes ut. Dette er helt klart mest hensiktsmessig å gjøre ved bruk av veiene.

Begrunnelse: Vernealternativ 1 er helt utelukket sett i forhold til landbruksinteresser. Et moderne landbruk stiller høye krav til effektivisering, strenge krav til dyrevelferd og krav i forhold til lovpålagt tilsyn av beitedyr, samt utfordringer knyttet til fellingsaksjoner på rovvilt. Økonomiske forhold i landbruket medfører også at de fleste gårdbrukerne har jobb ved siden av. Rovdyrpolitikken medfører store utfordringer og konsekvenser knyttet til tap av beitedyr til rovvilt. Området som skal vernes er et prioritert område for Jerv, der det gjentatte ganger har vært organiserte fellingsaksjoner. På grunn av veier i området har fellingsaksjoner vært mulig å gjennomføre. Dersom veier blir fjernet vil det bli nærmest umulig å gjennomføre fellingsaksjoner med resultat. Tilgangen til området blir krevende, og ressursbruken vil bli stor. Kostander knyttet til dette er lagt opp fra forvaltningen i dag men pga en krevende oppgave har det vært vanskelig å få dekket kostnadene. Med henblikk på bla. det som er skrevet ovenfor vil vernealternativ 1 ikke være et alternativ sett ut i fra landbrukshensyn.

Forhold til vernealternativ 2.

Faglagene ønsker å påpeke flere forhold i vernealternativ2. I teksten nedenfor beskriver faglagene noe om følgende.

-beite

-fjellogen

-vern

-tilsyn

-økonomi

-rovdyr

-konsekvensutredningen landbruk

-voksende befolkning

-forvaltningsplan

-veier

Vernet vil medføre bestemmelser gitt gjennom lov og forskrifter, i et område som gjennom århundre har blitt brukt gjennom etablert praksis av lokalbefolkningen.

Beite har blitt utøvd siden 1700 tallet. For gårdene i Lesja og Dovre er dette en **stor resurs som fortsatt utnyttes, der det blir høstet av naturen**, jakt, fiske samt beite. Vernealternativ 2 åpner for bruken av området og gjør det enklere med at Snøheimvegen, Vålåsjøvegen frem til Grisungen, samt vegen inn til Rolstadsetra blir bevart. I forslaget (alternativ 2) er det lagt opp til at Vålåsjøhøveien blir avslutta før Grisungvatna. Dette er svært uheldig for beitedyr da de bruker veien mellom vannene som en naturlig sti. Dette kan ha store konsekvenser for etablert beitemønster. Det påpekes at Grisungbekken mot vest er et hinder i forhold til beitedyr, de kommer heller ikke over de bløte partiene omkring vatna.

Faglagene mener også at det er viktig at setrer og kve ved Rolstadsetra består. Nå som området etter hvert blir frigitt blir det store områder som på nytt kan utøves til storfebeite slik som det ble benyttet fra gammelt av.

Fylkesmannen har likevel konkludert med at gjenopptatt seterdrift på disse setrene er svært lite sannsynlig. Det er vi ikke enige i. Ser man på trendene i samfunnet i dag, ser man at forbrukeren stadig er mer opptatt av norsk, kortreist og lokalprodusert mat. Ferierende har dessuten fått ny interesse for det nasjonalromantiske, tradisjonsrike Norge, med mattradisjoner, natur og kultur. Her spiller seterdrift en stor og viktig rolle, og vi ser allerede at flere svarer på denne trenden ellers i Dovre og ønsker å starte opp med seterdrift. Dermed er det ikke usannsynlig at det an bli aktuelt på Rolstadsetra også. Det ble nevnt at setrene er konkludert med å være et lite viktig kulturminne. Dette stiller vi oss uforstående til. Ei seter er en naturlig del av kulturhistorien vår, en naturlig del av landbrukets historie og en naturlig del av skjøtsel og forvaltning av kulturlandskapet.

Med en voksende befolkning i verden er det viktig å se dette i et større perspektiv. Med et stadig økende behov for mat er det et viktig spørsmål hvordan skal vi utnytte ressursene best mulig. Utmarksbeite representerer i dette henseende en vesentlig ressurs. Jordbruket har stor sysselsetting som knytter

til seg mange arbeidsplasser og som har en stor økonomisk verdi. For kommunene er også dette viktig.

Landbruket ønsker å beholde hele vegnettet og ser og behovet for buer og sankekveer som en nødvendighet i et så stort beiteområde.

Angående tilsynsbuer: Det åpnes ikke for å settes opp flere tilsynsbuer, da det eksisterer nok buer fra før i området. Her føler vi det ikke er sett nok på eierskapet til buene. Det ble påpekt under møtet tidligere i vinter at mange av buene er privateide, og ikke kan regnes med å kunne brukes som tilsynsbu. Med redusering av veinettet vil gangavstandene bli større, og med det vil behovet for tilsynsbuer bli enda større. Det bør derfor ses på muligheter for å kunne settes opp flere tilsynsbuer.

I **konsekvensutredningen** som har blitt utført er det beskrevet nødvendigheten med økt tilgjengeligheten for **utførelse av ekstra tilsyn og/eller skadefelling ved angrep av rovdyr. Det betyr at veiene er svært viktig for møte kravene som er satt til å føre tilsyn, sanking og gjennomføre fellingsaksjon.** Da det er beskrevet i 2012 var det store tap av sau og lam, med total tapsprosenten på 18 %. Dette tydeliggjør viktigheten at området er lett tilgjengelig for tilsyn. Tilsynet er arbeidskrevende, særlig fordi terrenget delvis er uoversiktlig. Området er 179 km², som tilsier etter dagens drift av jordbruket vil bli umulig å drive tilsyn over flere dager i uken i et så stort område. **For næringa er behovet for derfor en klar nødvendighet å komme raskt og enkelt inn i området i forbindelse med tilsyn og sanking.** For å ivareta dyrevelferden etter krav fra Mattilsynet at skadde dyr skal behandles og eventuelt avlives raskt. For å avdekke skade og sykdom tidlig, kreves det hyppig tilsyn. Dette fordres god tilgjengelighet til beiteområdet.

Vi mener generelt at det å fjerne både veier, demninger og bygninger vil gjøre et større innhugg i naturen enn det vil være å la det stå. Spesielt gjelder dette veinett, som vil være mulig å stenge for ferdsel i stedet. Ikke minst snakker vi om store kostnader her, og det vil ta lang tid før naturen "tar tilbake" sporene etter raseringen av veiene.

Fjerning av veier kan også medføre at enkelte slutter med sau; dette er da uheldig for næringa av flere årsaker; med også knytte til, da tilsynet vil bli vanskeligere med mindre medlemmer til å utføre tilsyn.

Beiting av storfe og sau er også viktig i forhold til flora i området og for å hindre gjengroing. Det er i området funnet flere rødlistearter, og flere av disse er mer

eller mindre avhengig av beiting for å ivaretas. Dette er også påpekt i fagrapportene knyttet til temaet.

Kommentarer til utkast til forvaltningsplan av tidligere Hjerkinnskytefelt.

Brukerinteresser

7.1.1 Enkelte år har det vært store tap av sau og lam. Dette medfører behov for ekstra tilsyn, og behov for jakt av rovdyr.

Avsnitt 3 s 29 *Forsvarsbygg planlegger for å tilbakeføre denne vegstrekning med bruer sommer 2017. Vegstrekningene bør ikke fjernes før avklaringen om hvilket alternativ i 1 og 2 er bestemt.*

Avsnitt 4 s 29 Vi foreslår at Rolstad sæter og kve blir værende av hensyn til storfebeite. Dette fordi det er vanskelig å se for seg behovet i fremtiden samt at dette er et kulturminne som ikke bør fjernes.

Avsnitt 6 s. 29

naturbetingende naturmangfoldet enn det kulturbetingede naturmangfoldet som følger av beitebruk. Dette sitatet er direkte feil. Området og bruken av beite er blitt benyttet av mennesker gjennom mange århundre, samt at området er blitt preget av forsvarsnettets bruk siden 1965. Derfor vil vernet av dette området preges av menneskelig bruk gjennom mange år.

Avsnitt 7 s 30

Det er et mål, der bør det stå målet er å legge best mulig til rette for at beitebruken i området kan videreføres.

Generelt om vernebestemmelsene.

Siste setning tilføre vi *beitebruk* og tilsyn av beitedyr.

Gjerder og sankekvever

I LVO og NP er vernebestemmelsene ikke til hinder for....

Avsnitt 2 s 31

Bør det stå, at sankekveer skal tilpasses for naturlig plassering for beitedyr og at det skal tase hensyn til beitedyrene naturlige ferdsel.

Tilsynsbuer

Det er ingen hjemmel i noen av forskriftene for foreslåtte verneområder for å sette opp nye tilsynsbuer. Bør det ikke være åpning for nye buer hvis beite endres.

Innspillet gjelder for samtlige forskrifter til formålsparagrafen §2

Formål § 2

Som en viktig del av vernet er kulturminner, herunder spor etter jakt, fiske og beitebruk.

Landbruk er ikke eksplisitt omtalt i formålsparagrafene. Men formålsparagrafene fokuserer på å ivareta mangfoldet av arter, økosystemer og landskap. Beitenæringa og beitingas innvirkninger på plantesammensetning er i noen områder er en viktig del av dette. Det er derfor et ønske for nasjonalparkforvaltninga at **beitinga opprettholdes innenfor en økologisk bærekraft nivå**. Videre er også beitenæringa og den aktiviteten næringa har hatt historisk en del av fjellområdene identitet og de omkring liggende bygdene tilhørighet til området

Vi krever at beite bruk blir tatt inn som et egnet punkt i formålsparagrafen i begge NP og LVO, på lik linje som fek. kulturminne. Som et eget punkt bør det stå om dagens og fremtidig beitebruk Beitebruk er et tiltak for å ta vare på verneverdiene, da særlig det biologiske mangfoldet knyttet til beiteavhengige arter.

Forskrift om Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, Sunndal, Nesset ,Oppdal, Lesja og Dovre kommuner, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Oppdal fylker, vernealternativ 2 med veger jf. Brev fra KLD.

NP vernealternativ 2

Formål § 2

Formålet er videre å ta vare på:

Som et eget kulepunkt: **Bruksverdier**, herunder dagens og fremtidig beitebruk skal stå som et kulepunkt under § 2. Formål er videre å ta vare på..

2.2 Bestemmelsen i 2.1 er ikke til hinder for:

a) *beiting*. Vernet ikke til hinder for beiting, en allmenningsrett som ikke skal bli berørt av denne forskrift

5.6 Omlegging av stier:

Av hensyn til naturmiljø og kulturminner kan forvaltningsmyndigheten legge om eller kreve fjernet merking av stier eller løyper. Dette skal ikke gjelde stier/råk som er laget av dyr.

5.7 Generell unntak for ferdsel:

Regler i punkt 5 gjelder ikke ferdsel ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsel- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten. Herunder forvaltning av rovdyr og skadefelling. 6. Motorferdsel

6.2. Bestemmelsen i pkt 6.1 er ikke til hinder for:

b) *motorferdsel* for transport for syke/skadde bufe i medhold til lov om **dyrevelferd, transport av tilsynspersonell og utkjøring** av sakna dyr. *Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gi melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring*

6.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

u) «nødvendig motorferdsel ved tilsyn av beitedyr». Som et nytt punkt

Forskrift om Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, Sundal, Nesset, Oppdal, Lesja og Dovre kommuner, Møre og Romsdal, Sør – Trøndelag og Oppdal fylker- vernealternativ 2 med veger jf. Brev fra KLD

Forskrift om Hjerkinn landskapsvernområde, Lesja og Dovre kommuner, Oppland fylke, tidligere skytefelt- vernealternativ 2 med veger jf. brev fra KLD.

Formål § 2

Videre er formålet med vernet å ta vare på:

Som et eget kulepunkt:

- Bruksverdier, herunder dagens og fremtidig beitebruk skal stå som et kulepunkt.

1.2 Bestemmelse i pkt. 1.1 er ikke til hinder for:

To nye punkter som vi vil ha med.

l) ikke til hinder for å ta ut skadede dyr, tilsyn av beitedyr av rovdyr i form av kjøring

m) vedlikehold av veier, Store Ringvei, veien inn til Veltlie til Rolstad seter.

2.2 *Beiting*. Vernet ikke til hinder for beiting, en allmenningsrett som ikke skal bli berørt av denne forskrift

4.2 Vern av kulturminner

Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes dersom det kan endre det vernede landskaps særpreg eller karakter. Herunder buer, felæger og sæter anlegg.

5.4 regulering av ferdsel

Innenfor nærmere avgrensa deler av landskapsvernområdet Miljødirektoratet ved særskilte forskrift regulere eller forby ferdsel som ikke skjer til fots og som kan skade naturmiljøet. Dette skal ikke gjelde for tilsyn eller sanking av beite dyr

5.5 Omlegging av stier

Av hensynet til naturmiljø og kulturminner kan forvaltningsmyndigheter legge om eller kreve fjernet merking av stier og løyper. Dette skal ikke gjelde råk/stier som er opparbeidet av beitedyr/dyr.

6.2 Bestemmelse i punkt 1 6.1 er ikke til hinder for

6.3 b) flyttes opp under 6.2 som et nytt punkt l). *motorferdsel på Vålåsjøvegen og vegen til Vesllie i forbindelse med beitebruk og tilsyn i regi av beitelag.*

6.2 Forvaltningsmyndighetene kan gi tillatelse til:

d) motorferdsel f.o.m 1 juni t.o.m. 15 august på Vålåsjøvegen for transport av ved, varer og utsyr, materiell til byggearbeid og vedlikehold av buer. Dato bør ikke settes, mange som har buer har også tilsyn av beitedyr. Dette pga det kan bli igjen beitedyr som ikke har blitt funnet.

Forskrift om Snøheimvegen biotopvernområde i Dovre kommune, Opplandfylke – vernealternativ 2 med veger jf. Brev fra KLD

Faglagene mener at biotopvern er uhensiktsmessig og unødvendig verneform. Faglagene ønsker derfor at biotopvern tase ut, da vi mener at NP og LV er tilstrekkelig verneformer.

Dette dokumentet stiller alle faglag og brukerorganisasjoner seg bak.

Lesja 30.03.2017

Oppland Sau og Geit

v/Arnfinn Beito

Dovre Bondelag

v/Bjørnhild Vigrust

Oppland Bondelag

v/Trond Ellingsbø

Lesja Sau og Geit

v/Gaute Romslo

Dovre Sau og Geit

v/Torbjørn Elvestad

Lesja Beitesamlaget

v/Jo Mosenden

Lesja og Dovre Bonde og Småbrukarlag

Oppland Bonde- og småbrukarlag

v/Odd Gråberg

v/Svenn Arne Lie

Lesja og Lesjaskog Bondelag

Dovre Beitelag

v/Ole Bjørner Flittie

v/Bjørn Idar Selsjord